

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra a 23. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint 3-szor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt. Ára évről évre 3 ft. o. é.

Hirdetési ár: 5 hasábos sorért 1-ör 7 kr., 2-ör 6 kr., 3-ör 5 kr. o. é. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Elkészítés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.

A „nyilttér”i cikkek sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czímzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Kolozsvár, nov. 14.

Az országgyűlése küszöbén állunk, s talán nem lesz felesleges magunk tájékozása végett azon tényeket constatirozni, melyek arra látszanak intézve lenni, hogy a román és szász nemzet fiai keblébe az újabb változások iránt bizonyos bizalmatlanság tartasék fenn.

A szászok nemzeti confluxusokban egy fölterjesztést készítettek, melylyel szemben az alkotmányos érzelmi, veteran Bömches ellenvéleményt nyújtott be. Mindkét okmány megjelent a „Herm. Ztg.” hasábjain.

Azt hiszszük nem csalódunk, a midőn a conflus többsege által elfogadott fölterjesztést a burocratia kifolyásának tartjuk, s az ellenvéleményt a naponta erősödő független szász párt meggyőződéséből kifolytnak állítjuk.

Károsnak tartanók ugyan, hogy az országgyűlése küszöbét ingerült kedélyállapotban lépjék át a testvér-nemzetek tagjai s még azokat sem szeretnők elidegeníteni, kik még ma is a verwrkt elmélet érdekében működnek a haza s nemzetiségek érdeke ellen; de másfelől ismernünk kell a tért, melyre lépünk, s ebből folyólag korszerűnek tartjuk, a legnagyobb higgadsággal általánosságban maradvá, röviden érinteni a nevezett fölterjesztés némely elveit.

A fölterjesztés határozottan üdvözöknek, s a történelmi jogokkal szembe kötelező erejűeknek tartja, s hirdeti mindazon octroykat, melyeket a lelépött kormány létrehozott.

Továbbá a fölterjesztés minden alkotmányos elvek ellenére, s az uralkodó iránti hódoló tisztelettel össze nem férkezethető modorban az eddig működött kormányok intézkedéseit úgy állítja elő, mint fejedelmi tényeket.

E ténre nem engedjük magunkat sodortatni, s meg vagyunk győződve, hogy a szász nemzet többsége sem követendő a szász burocratiát.

Legnevezetesebb, hogy a fölterjesztés egy hamis körbe szeretné sodorni az eseményeket, a midőn azt állítja, hogy az unio tárgyában végleges határozatot hozni mindaddig nem lehet, míg a magyar koronának a birodalomhoz való államviszonya az 1865. sept. 20-kán kibocsátott császári manifestum értelmében megoldva nincs; ugyde a magyarországi országgyűlés a közös ügyek elintézéséhez, törvényhozáshoz, koronázási okmány elkészítéséhez csak akkor kezdhet, ha az országgyűlés teljesen ki lesz egészítve, azaz a 48-diki törvények értelmében meg lesznek oda hiva a Királyhágón innen fekvő választó kerületek képviselői.

Szóval ez esetben az uralkodó népeihez bocsátott manifestumában nyilvánított óhajtsa s főleg a vitákérdéseknek alkotmányos alapokni megoldása már előre lehetlenné volna téve.

A szász nemzet alkotmányos jogait is kockáztatottnak állítja a felirat az unio által. A fölterjesztés ez alaptalan állítása megczáfolására nézve ide igtatjuk az 1848-diki pozsoni 7-dik törvényezikk 5-dik paragrafusát, mely így szól: „Magyarhon Erdély mindazon törvényeit, és szabadságait, melyek a mellett, hogy a teljes egyesülést nem akadályozzák, a nemzeti szabadságnak s jogegyenlőségnek kedvezők, elfogadni s fenntartani kész.”

Nem biztosítják-e az idézett törvény szavai a szász nemzet helyhatósági jogait, meg van-e támadva a szász unió állítása, kockáztatva van-e a vallások önkormányzati joga s valjon a szász nemzet az unio által nem éppen azon szabadságait nyerné vissza, melyeket magyar királyoktól nyert, azok alatt szászodokon át bírt, s melyeket közelebről a centralistico-burocratikuss rendszernek áldozatul dobott oda a szász burocratiát.

A román nemzet érdekében is szót emel a felirat, s aggodik az unio esetére a román nemzetiség, s a nyelv használatára nézve.

A román nemzet s a görög vallás egyenjogúsága nem a szebeni tartományi gyűlés vivmányai közé tartozik. Nem a lelépött experimentaló kormányok szabadíták fel a népet, Magyar- és Erdélyország törvényes

országgyűlései mondták ki ez elveket, s a törvényesen megkoronázott magyar király V. Ferdinánd fogadta el s szentesítette azokat, éppen úgy, mint az unio törvényt. Bizonyára tehát nincs miért a szász unió oltalma alá vegye a románokat a közös magyarországi országgyűlés ellen.

A román testvérek magatartásáról kevesebb adatunk van. A nép hangulata azonban higgadt, s az illető választókerületekben a román választók legtöbbször élnek szavazati jogokkal, s sok helyt magyarajku jelölre is szavaztak. Azonban voltak, kik passzív magatartásra intették a népet, történt az is, hogy a szózatolásra megjelent földmives románt egyesek visszavonulásra bírták; sőt fájdalom olvastunk hírlapi cikkeket, aláírás nélkül közrebocsátott proclamatioikat, melyek, hogy többet ne mondjunk, nem a leghiggadtabb hangulat eldöntésére czéloznak.

Azonban mi ezeket csak a lelépött kormány burocratiái utolsó, nem éppen nemes s legkevésbé ildomos kísérleteinek tartjuk, melyeknek most a népre közel sincs az a hatása, mint 1863-ban volt s felülől helyesléssel nem találkozik, s ennél fogva ez nem lehet ok arra, hogy mi a jogfolytonosság elvétől eltérjünk, s még kevésbé lehet képes minket arra bírni, hogy a nemzetiségek iránt tartozó kötelességünket csak egy perczre is feledjük.

Ezekből kiindulva mi örömmel üdvözöljük a socialis téren úgy, mint a tanácskozó teremben a szász és román nemzet minden egyes tagjait s egész készsággel ajánljuk fel szolgálatunkat az alkotmányos téren a nemzetek, vallások s polgárok jogegyenlősége érdekében.

Meg vagyunk győződve, hogy a magyar és székely honfiak egyen-egyen be fogják bizonyítani, miszerint rendithetlennül ragaszkodnak alkotmányos unio hozott törvényeink egész összegéhez; de gyökereitől kívánják kiirtani mindazon konkolyt, melyet tizenhét évek folytán oly tüzetesen hintettek a nemzetiségek közzé a centralisatio s burocratia emberei.

Szentek maradnak előttünk: a szabadszólás, nemzetek, vallások, polgárok jogegyenlősége, Magyarország ezred éves alkotmányos szabadsága, a pragmatica sanctio értelmében függetlensége s főleg területi épsége. Ezen elvekhez támaszkodva, állásunk erejében bízva, teljes higgadsággal fogunk küzdeni a centralisatio által reánk erőszakolt ugynevezett „fait accompli” ellen, s a midőn ily öszinte szándokkal lépünk ki a küzdőterre, nem kételkedünk, hogy lesznek szász s román országgyűlési tagok többen, kik nemzetek érdekét felfogva, velünk együtt fognak közreműködni arra, hogy az 1848-iki törvényekben kimondott jogegyenlőség elvét hova hamarabb a teljesen kiegészített magyarországi országgyűlése által hozandó s a törvényesen megkoronázandó magyar király által megerősítendő törvények által biztosítsák nemzetek részére.

Hogy azonban a tizenhét évi ingerlések után, a különböző nemzetiségek közt az annyira óhajtott bizalom újból helyre álljon, arra nem elegendő az országgyűlési tagok komoly s rendithetlenn magoktartása, Kolozsvár városa polgárainak, az országgyűlésére bejövő honfiaknak s különösen az ifjúságnak is tanubizonyoságot kell adni arról, hogy a helyzet komolyságát teljesen felfogták, s ennélfogva maguktartásának a socialis téren úgy mint közhelyeken s főleg a karzaton való megjelenések alkalmával olyannak kell lenni, hogy tetteleg meglegyen hazudtolva azon alaváló rágalom, mintba Kolozsvár városa polgárai s a tanuló ifjúság miatt itt akadályozva lenne valaki a szabad nyilatkozhatásban, vagy hogy bárminemű kellemetlenségnek lenne kitéve vélekedésért, nemzetiségeért, vagy ruházataért bárki is a socialis téren, annyival kevésbé az országgyűlés termében. A nemzeti zászlókkal való örömkifejezést is idő előtti tüntetésnek tartanók, mely ellentétekre s abból eredő kellemetlen surlódásokra adhatna okot a nemzetiségek részéről.

Id. gróf Bethlen János.

M.-vásárhelyi választóimhoz!

Nem kevésbé örömdetes meglepetéssel értesültem, hogy szülőföldem fővárosának választó polgárai, megkérdeszletlenül követőjké választottak.

Nem személyem, hanem azon elvek iránti elégtételnek tekintem e nemes bizalmat, a melyeket politikai pályám terén nyilván hirdettem, hol husz év előtt már legelső szavam volt Erdély unioja az anyakirálysággal.

Nemes M.-Vásárhely választói elégtelt adtak egyszersmind azon 2099 maros-széki székely választónak, kik a Maros, Küküllő s Nyárad folyam, s a Bekesalja távol vidékeiről betáradtak a központra, hogy szavazatuk által elveim iránti méltánylatukat nyilvánítsák.

A törvényességet, a haza alkotmányát, a melyet két nehéz kormányrendszer damoclesi kardja alatt védelmezni bátorokodtam, most, ha kell, védeni könnyebb leend nekem, midőn az ország alkotmánya mellett küzdeni többé nem kormány elleni compromissio, hanem általánosan elismert polgári erény.

A mihez hű voltam azon nehéz években, midőn csak a hit, és remény éltetett, lehetné-e hűtelen most, midőn a teljesülés bizalma is kecsesget?

Midőn nyilván hirdettem elveim melletti örök rendithetlenségemről t. választóimat biztosítom, egyszersmind e sorokban küldöm hozzájuk hálaköszönetemet lovagias figyelmökért, s bizalmukért.

Kolozsvárt, november 18-kán 1865.

Dózsa Dániel.

A szász nemzeti gyűlés felirata ö Felségéhez.

(Folytatása és vége.)

A kolozsvári országgyűlés 1848 máj. 30 diki egyetlen ülése elég volt arra, hogy kitervezessék, elfogadtassék, és az ország-fejedelmének jóváhagyása végett felterjesztessék.

Ezen országgyűlés szavazat-jogosult tagjai között, a kiknek száma a kir. főkormányzóságot is oda számítva az országgyűlési jegyzőkönyv szerint is a 300-at feljűlmulta, csak 32 szász és 5 román vala.

A népesség túlnyomó többségének tekintetbe nem vétele egy tanácskozásnál, mely az ő élet-érdekeit is a legbensőbbben érinté, bizonyára ép oly károsan és hátrányosan hatot, valamint azon, fájdalom, nem éppen alaptalan aggodalom, hogy e határozatok a legkomolyabb veszélylyel fenyegető következményeket vonnak magok után, a minthogy azok a polgárháboru tüzfél is gyújták.

A tényekben tehát teljesen igazolva vala, ha az 1861. július 21-iki legmagasb leiratban a magyar országgyűléshez, kijelentett: „A mi legelőször a románok és szászok szabad belegezésére nélkül határozott Magyarország s Erdély nagyfejedelemség közti uniót illeti, mindenekelőtt megjegyzendő, hogy ezen unio teljes törvény-erővel soha se jött létre, s az egyoldalú határozat kibírdetése után azonnal tényleg fel is bomlott.”

Ezen komoly, az erdélyi országgyűléshez 1863. június 15-kén intézett legmagasb k. leiratban ismételt és az országgyűlés 1863. augusztus 21-diki válasz-feliratában a népképviselőt részéről is igazolt nyilatkozattal szemben a hivségeesen legalázatosabb nemzeti unióválasztás bizonyára nem téved, ha az 1863. sept. 1-jéről kelt k. leirat szavaiban, melyszerint az újonnan összehívott országgyűlés elibe, „mint kizárólagos és egyedüli tárgya Magyar- és Erdélyország egyesítéséről szóló 1848. évi I. t. cz. revisioja a mindkét országra nézve közös érdekeket illetőleg” lesz előterjesztendő, egy új érett megvizsgálás és teljesen szabad tanácskozás rendes alapján folytatandó tárgyalás megrendelését látja.

Az országbeli testvéreink irányában barát-ságos érzület ismételt bizonyítványát adandó, egyszersmind azonban a hasonló öszinte előzékenység jogosult elvárásával a szász nemzet tekintetbe venni azon történelmi és államjogi tény, hogy Erdély a magyar szent korona legrégebbi tagja, s elfeledve a már egyszer átélt keserű tapasztalatokat a maga részéről is késznek fog mutatkozni, hogy a tanácskozások egy a magyar királysággal leendő szorosabb kapcsolat iránt az erdélyi országos rendek 1842. mart. 22-iki feliratában tisztán kijelölt unio, mely egyedül képes üdvös eredményeket biztosítani, ismét megkezdessenek s minden oldalról kielégítő befejezéshez jussanak.

Ezen eszme által vezéreltetve a hű, és legalázatosabb nemzeti unióválasztás kötelességének is-

meri megjelölni azon momentumokat, melyek az általa képviselt népesség nézetei, óhajtsái és igényei szerint az unio kérdés országgyűlési tárgyalása alkalmával tekintet nélkül nem hagyhatók.

Mint világos bizonyítványa annak, hogy a népnél a minden oldalról egyezkedés és egyesülés vágya mily hatalmas, és ez saját érdekeinek fölismérése által mily helyesen vezéreltetik, legelőll áll az osztrák öszbirodalom egysége és hatalmi állása, mely a legmagasb állami feladatok közös kezelése által, és az alkatrészek sokfélesége, s azok történelmi jogfejlődésének tekintetbevételével biztosítandó.

Ennélfogva tehát Erdély és Magyarország szorosabb egyesítése módja és rendje iránti végérvényes határozathozatal mindaddig nincs helyén, valamaddig a magyar királyság államjogi viszonya az öszbirodalomhoz az 1865. sept. 20-iki császári manifestum értelmében mindenek előtt kielégítőleg meg nem oldatott.

Két önálló ország egyesítése azonban közös érdekeit illetőleg nem lehet egyjelentésű a kisebb országnak a nagyobbba való beolvadása és feloszlásával. Erős biztosíték eziránt, hogy az erdélyi nagyfejedelemség biztosított jogviszonya a magyar királysággal szorosabb kapcsolatban is megóva marad; sérthetetlen fenntartása a különböző nemzetiségek és országos nyelvek egyenjogúságának, s a nemzeti sajtóságoknak a szellemi, polgári és állami élet minden irányában szabad fejlődésének kezesítése; a vallásszabadság és a különböző autonóm önelhatározási jogot élvező, hasonló joggal élő egyházak önállósága az ország eziránti alaptörvényeinek változhatlan alapján ennélfogva oly kívánalmak, melyek teljes kielégítést igényelnek, ha nem kívántatnak áldozatok, melyeket egy nép önfeladás nélkül nem adhat meg.

Ez okból a szász nemzet szilárd biztosítékot kíván az ország törvényeiben és a nemzet jogviszonyában alapuló municipalis alkotmánya fenállása és hatályára nézve, a szász nemzeti unióválasztás közegével s azon joggal, hogy a szászöld összes népességének élén álló grófját választassák; s ragaszkodik fel nem adható, államszerződés, alaptörvények, fejedelmi eskük által biztosított, századokon át gyakorolt jogaihoz, hogy belügyeit a korona helybenhagyásával, mint eddig, önállólag rendezhesse.

Oly követelmények és igények ezek, melyek egy öszinte, a kölcsönös jogtisztélet alapelveiből kiinduló egyezkedésnek nem állják útját, melyeknek tekintetbevétele tehát annál kevesebb nehézségekkel járna, mivel a birodalom minden alkatrészei jogtörténelmi fejlődésének megóvását, a birodalom szakszerű egységének körén belül a császári manifestum és a birodalmi alkotmány alaptételének nyilvánítja.

A mi végül a fenforgó kérdések megoldása elintézését illeti, ajánlatos lenne, nyugtalanító aggodalmakat előre is eloszlatandó, azon alapelvhez ragaszkodni, hogy Erdély és Magyarország bármint határozandó szorosabb egyesítésének tényleges végrehajtása csak akkor eszközözendő, ha minden a végrehajtás jogi lehetőségét feltételező viszonyok mindkét ország kölcsönös megegyezése folytán, egy világos és félremagyarázhatlan, az elengedhetlen jogbiztosítékokat magában foglaló, s a korona által szentesítendő törvény által rendezve lesznek.

Ezen eljárásához való alkalmazkodás teljesen megfelelné Felséged szándékainak, a mint azok az 1865. szeptember 20-diki császári manifestumban, minden népek szabad hozzájárulásának hangsúlyozásával és határozott utalással arra, hogy szabad a pálya, mely a legitim jog tekintetbevételével kiegyezésre vezet, ünneppélyesen nyilvánították.

Különbösen is a dolgok helyzetével ellenkezőnek, midőn egy végérvényes és minden érdekelteket egyiránt kielégítő megoldása a feladatnak a megkezdett kiegyezkedési tárgyalások végérvényes eldöntése előtt épp oly kevésbé volna lehetséges, mint különösen a magyarországi törvényhozásnak a nemzetek és egyházak s királyságbani jogi állását illető eredményei előtt.

Legkegyelmesebb Császár és Ur, ezek azon nézetek, óhajtsók és igények, melyek az Erdélynek Magyarországhoz államjogi viszonyai rendezésére nézve tett előkészületek felől a szász szék- és vidékek népességénél kifejezést nyertek.

Midőn a hű és legalázatosabb nemzeti unióválasztás nézeteinek ezen legalázatosabb fejtegetését Felségednek legkegyelmesebb méltánylás végett felterjeszti, egyszersmind bensőleg ösztönözve érzi magát, a szász nemzet iránt mindig kegyeljesen tanusított jóindulatát a további védelem és oltalom

iránti hasonlólag benső kéréssel leghőbb hálája nyilvánítását a legmélyebb hódolattal a szentséges trón lépéséhez letenni.

Az Isten oltalma alatt álló Austria és dicsőséges Uralkodóháza iránti rendíthetetlen hűséggel és odaadással öröklünk stb. stb.

Nagy-Szeben, november 6-án, 1865.

Követválasztási mozgalmak.

DÉZSÁ, nov. 10.

Belső-Szólók érdekes követválasztásának befejezése.

A felső kerület nov. 9- és 10-én fényes uri bandériumtól vezetett, mindenki uri lovas „Éljen gr. Bethlen Sándor követünk“ feliratu díszes nemzeti lobogót tartva kezében, harsogó zene és a választók s az összegyűlt népezeri által eggyetvő éljen, szetreáskozó kiáltások között vonult a megyeházához, hol a központi bizottmány két teremben szedte a szavazatot, s egyhangulag gr. Bethlen Sándor követül el lön választva, senki rajta kívül egyetlen szavazatot sem nyervén. Többen részint a 10-én volt szakadó eső miatt, részint a bujtogatások következtében nem jelentek meg, mindegyikkel 1384 szavazott. Ebből magyar 445, oláh 939.

Az oláh nép a bujtogatások daczára is részt vett a választásban; nemcsak, de érzékeny látvány volt, a mint tömegesen a nemzeti lobogókat körül állta s rójtjait, mint valamely szent ereklyét, csókolt; a választásra szólították alkalmával pedig, mind a Torma, mind a Bethlen szavazói neveket kimondva, többen hozzá tettek: „Dum nye ze u szel cie pe mults aj. Az Isten tartsa meg hosszasa esztendőn keresztül.“ A nép 17 év alatt kifáradt eddigi vezetőinek izgatása alatt, kik terheik nem hogy könnyítettek volna, de a nép nyomorát a kétségbeesésig fokozták. Nem bizik többé bennök. Meggyőződött, hogy azok nem a haza javát és a közszabadságot, de a haza hanyatlását a közszolgálatot eszközlik. A nép szemé felnyit, s vádoló panaszt hangoztat eddigi vezetőire. Tolongva tolong a nemzeti lobogók alá, s erős hittel ragaszkodik magyar korona szent jelvényéhez, s a magyar országgyűléstől s az uniótól várja jóllétét és szabadságát.

Nemzetfeleik részt vesznek a szavazásban. S a megyék minden ajku népét ily jó egyetértésben látjuk. Gondolják is meg, hogy a magyar szent korona ezer év óta fenn áll, s hozzá tartozó tartományait a magyar király és haza jövőben is meg fogja tudni védeni. Zavarosan többé nem halászhathatnak. A magyar nemzet csak nagylelkű és lovagias tudott és tud lenni a vele ezer év óta együtt lakó népfajokhoz.

Nem bántjuk egy népek sem tüzhelyét, Folyhat ajkáról bár minő beszéd; Nincs köztünk mostoha.

A követválasztás bevégeződése után a dézsi kaszinó nagy teremében 150 tőzreke tasnádi bakatorral fűszerezett nemzeti lakoma, „magnum áldomás“ tartott, melyen két megválasztott követünk között ülve, főispán Weér Farkas ő mlga is jelen volt. A vendégek a megye és város értelmiségéből állottak. A legelső felkötött egyik követünk Torma Károly kezdte s felállásra hívta a hazafiakat. A magyar ember — ugymond — legelső poharát királyáért szokta kiírítani, emeljünk tehát, uraim, mi is poharat a megkoronázandó magyar király, első Ferencz József ő Felségeért, kit az Uristen a nemzet boldogítására hosszason éltesen! mit szívélves éljen a király hiv felkiáltás kísért. Ezután gr. Bethlen Sándor a kancellárért gr. Haller Ferenczért, Torma Károly, Weér Farkas főispánért; Weér Farkas a követekért üritette áldomás-poharat, Bokros Elek a követekért, Medgyes Lajos a haza sorsát kezükbe vett államférfiakért, Dézsi Károly a királyért, hazáért és törvényért, melyek egymástól elváhatatlanok; Betegh Kelemen az alkotmányosságra megérett magyar és román választókért. Zömlén.

Dobokamegyéből. Pánczélesek, nov. 15.

E helység a járás-gyűlések vándorlásának régi korától fogva alig látott élénk zsbongás színhelye volt a tegnapi napon. Itt és ekkor ment végbe megyénk felső-kerületi követének megválasztása.

Szeretve tisztelt főispánunk ő mlga, a választást intéző bizottság, s a távolabb lakó birtokosok egy része már 13-kán este megérkeztek. 14-dikén reggel 8 óra tájt a választási és iklódi járásbeli választók a falu keleti, a pánczélesei és egreji járásbeliek a falu nyugati végén bevonulva a helység közepén levő kis téren találkoztak, s zenező mellett három színű lobogóval, melyre e volt írva: „Éljen követünk Ocsvai Ferencz!“ mentek helybeli birtokos t. Borbély Ferencz ur udvarába, a hol a választás azonnal megkezdődvén, déli rövid szünet közbeestével, estére bevégeződött a következő eredménnyel:

A kerületbeli választók összes száma 1200 egynehány. Szavazott 827, ebből 783 Ocsvai Ferenczre; a többi 44-ből 31-et kapott Muntány Augustin (őszintén mondva tehetséges és tanult román ifju) megyei altgyász, a kinek apja egyik megyei helységbeli pap lévén, éppen nem lehet rossz neven venni, hogy a hálálatos hívek az apa érdemeit a

fiuban kívánták jutalmazni. 13 udvariassági és elvétett szavazat.

A választás javában folyt, midőn a választókna egy, számra mint súlyra tekintélyes része fölkérte követjölőtlünk, hogy mondja el politikai programját. És elmondotta; melyet a helyzet által is indokolt sajátos modoránál fogva megkísértek itt lehető híven közölni.

„Önök, uraim, programot kívánnak tőlem. Könnyen teljesíthetem ebbeli tartozásomat; az én programom rövid, egyetlen egy szóból áll s ez: „hallgatás.“

Itt ezennel el is kezdetném kimondott programom tetteles valóságát, elhallgathatnék. De mivel lehetnek, a kik azt kérdik tőlem: mikép lehet egy félvármegye akarátat hallgatással tolmácsolni, — megmondom.

Urunk ő Felsége egy gyűlést méltóztatott legkegyelmesebben Kolozsvárra, a jövő vasárnapra összehívni, e gyűlés egyetlen tárgyaul azt tűzvén ki, hogy nyilatkozzék az iránt: vajjon az 1848 ban, fejedelmi előterjesztés alapján, törvényes országgyűlés által alkotott, törvényes fejedelm által meg erősített, szentesített, kibírdetett és életbeléptetett unio-törvényezikk törvény-e vagy nem?

Igaz, hogy ez a gyűlés nem úgy és oda van meghíva, a mint és a hová óhajtanunk, kívánnunk a törvény parancsolja. De mivel meggyőződés szerint, alkotmányos honpolgárnak kötelessége, ha a haza szilárd viszonyainak rendbehozásáról van szó, semmi alkalmat vissza nem utasítani, mely a haza határai között lehetővé teszi, hogy a haza bajait, sérelmeit elpanaszolhassa, s azok orvoslására siker reményével közremunkálhasson: azt tartom, hogy arra a gyűlésre el kell mennünk.

Ha már önök megtisztelő bizalma, érdem- és tehetségbeli parányiságom s miért ne mondanám ki vágyam ellenére, velem találna parancsolni, elmegyek a kolozsvári gyűlésre. És ott, a hamvaiból fölélesztett 1791: 11. értelmében nem lehet másképp, hanem az országos elnök a szokott bevezetési ünneplényességek után kitiizi az első, most egyetlen régi propositiót. Igénytelen nézetem szerint elnök ő nagyméltóságát e alkalommal ilyenformán szólhatna: „Urunk ő Felsége legkegyelmesebb parancsából kérdem az uraktól: az 1848 diki kolozsvári első törvényezikk törvény-e vagy nem? A kik azt tartják, hogy igen, azok álljanak fel, a kik pedig nem-re szavaznak, azok maradjanak ülve.“ Én biztosítom önöket, hogy ilyen kérdésre fel fogok állani, s erős hitem, hogy a gyűlés tagjainak igen-igen nagy többsége ugyanezt teendi. Ekkor ő excja, ismét csak az előbb idézett törvény értelmében, ilyenformán enunciatna: „A többség, úgy látom, a mellett van, hogy a törvény = törvény. Az eredményt följelentem ő Felségének; s az urak ezuttal haza mehetnek.“

Ugy-e bár, uraim, hogy e mindenesetre életfontosságú teendőt illetőleg tökéletesen eleget tettem földadatomnak — meggyőződés szerint ellenkező magamvelele által polgári bünt követnek el — a midőn a kitiizött kérdésre felállottam komoly és tiszteletteljes hallgatással.

Adja a nemzetek Istene, hogy nemcsak az én csekélységem, hanem a haza ünneplé szónokai is, alakban, mint eredményben, az eloquentia ez egyetlen egy babérját arassák a kolozsvári gyűlésen.

Azonban, uraim, meglehet, vajha lennék e tekintetben hamis proféta — hogy felsőbb rendű politikai érdekek, rajongásig menő szeretete a történelmi jognak, nyakra-főre törő előzékenység a bármerről támadt vagy támadható aggodalmak elosztatásában, s ki áll jót az ellenkezőről, talán még a báró De Mánx trombitájába fagyott hangként kitör és eget kérő szónoklasi vágy következtében nem éppen úgy fog menni minden, a mint az előbbiekben koránt sem az én képződésem rajzolta, hanem a halottaiból feltámasztott 1791: 11. megszabja.

Lehet, hogy elé áll egy szónok, s az európai sulyegyen roppant kérdésébe vágó érvekkel, adatokkal fogja megmutatni a kolozsvári redontében, hogy hazánk s az austriai birodalom többi részei között léteznek nagyfontosságú kérdések, melyeknek megoldása elodázhatlan. Ha kérdeni fogná tőlem e szónok, hogy osztozom-e nézetében, igenlőleg bolintanék a fejemmel annak kifejezésül, hogy elismerem ily kérdések létezését és senki sem óhajja inkább, mint én megoldásukat.

Feláll egy más, s a hazafiui aggodalom velőket rázó hangján fogja kívánni Erdély több nagybecsű és életre való helyhatósági jogainak biztosítását. S ha véleményemet akarja tudni, intek neki megint, a miből láthassa, hogy szerintem is van, a mit megtartani, biztosítani kell.

Egy harmadik a nemzetiségek, a 19-dik század eme collossalis kérdésének megoldását kívánja a kor parancsszavának s minden nemzetiség jogosult igényeinek megfelelőleg. Erre ismét csak helyeslőleg intenk.

Hanem — s erre kérem méltóztatásnak jól figyelni — ha az általam felvett első, második, harmadik s kitudja hányig felmehető szónok azt fogná kívánni, hogy mindezeket lássuk el ott Kolozsvárt: már akkor uraim, ha nem találkoznék, a ki nézeteimet nálamnál sokkal hathatósabban tolmácsolja s a kihez én ismét csak felállással csatlakozhassam, ha tudnám, hogy egyedül maradok, vagy torkomra forr is a szó, megtörném a hallgatást

mint az „Ördög naplója“-beli néma, s elmondanám, hogy éppen azért, mert én a birodalom más részei és a magyar szent korona állama közt fenforgó kérdéseket egy kívánom megoldva látói, Erdély megtartandó municipalitását egy óhajtom biztosítani, a nemzetiségi jogosult igényeket aképp kielégíteni stb., hogy azok aztán igazán megadva, biztosítva és kielégítve legyenek, hogy a törvényeség minden kellekének érz-lemezetével felpánczélozva még a pokol kapui se vehessenek rajtuk diadalt; azért kívánom én, hogy mindezeket az egyedül törvényes országgyűlés Pesten tárgyalja s terjeszse a Szent István koronájával díszített király legfelsőbb megerősítése alá. Nem pedig úgy, hogy a mit Szeben határozott 64-ben, azt 65 ben rontsa el Kolozsvár, a mit e határoz 65-ben, azt 66 ban semmisítse meg Szamosújvár s így tovább, a mig végre talán Pánczélesekre is rájönne a sor.

Imez uraim az én egy szóból álló programom rövid magyarázata: tetszik-e önöknek vagy nem? Igaz, hogy miután a választásnak közepé táján vagyunk, lehet önök közt, a ki már rám adván szavazatát késő megbánással nem segíthet a dolgon. De mindenesetre hátra van még önök tekintélyes számának több mint fele s ez bizonyára elég, hogy hebizonyítsa: osztja-e a tisztelt választó gyűlekezet többsége nézeteimet.“

Erre a követjölőt ur folytonos derültség és tetszésnyilvánítás kíséretében a nagyszámu román választók nyelvén is több apróbb nagyobb körökben magyarázván az előbb mondottakat, tovább folyt és véget ért a választás a fenebb közltem eredménnyel. Mint curiosumot s tanujelét annak, hogy a félre nem vezetett nép tudta, mire adja szavazatát ide jegyzem, hogy egy román földész így szavazott: „Azért, hogy Magyarország Erdélyvel egyesülve igazságot szolgáltatson, O. F-re szavazok.“

Végül álljon itt szives köszönetünk nyilvánítása a minket oly szivesen látott pedig mindössze is kevés számu pánczélesei birtokosághoz.

Dicső-Szt.-Márton, nov. 11.

Miután gr. Bethlen Farkas, Küküllőmegyének mindkét választó-kerületében általános szavazattöbbséggel követte választatott, mindkét kerület választóitához a következő nyilatkozatot intézte:

„Az alkotmányos téren, törvényes jogokért küzdő honfinak kielégítő jutalma nem lehet, mint polgártársainak méltánylása, s igen megnyugtatólag hat a lélekre, ha az, a ki viv, s azoknak jogaiért száll sikra, kikért küzd, meggyőződésével összetalálkozálag harczolhat. Benső nyugalmat okozhat mindenekefelet az, midőn semmi kitüntetésre sem vágyva, ármanók ellenére is, minden erőmegfeszítés nélkül önkényt ns. Küküllőmegyének mindkét választó-kerületében irányomban nagyszerűleg nyilvánván a bizalom, a közvélemény által megtiszteltetve követnek választódtam, ezt valójában hálás köszönettel fogadom.

De miután e folyó hó 7-én reggel D.Sz.-Mártonban az alsó választókerület központi bizottmányának tetszett, a be nem végzett szavazatok kiszedésekor, melyből kitínt, hogy negyvennél több szavazatkisebbségben állók, t. Szilágyi Lajos urnak, ki azon 40 szavazattöbbséget nyerte, ugyanaz nap délelőtt a kiszedés után rögtöni visszalépésekor azon felszólítását elfogadni, hogy engedődjék meg nekik a marosmentieket számomra szavaztatni;

mintán a románság magát a szavazástól visszavonta és a többi jogosultaknak is meg nem jelenésükkkel a szavazóknak csaknem fele nem szavazott;

ellenben a felsőkerületben minden mesterkedések daczára is, noha tudtom és beleegyezésem nélkül léptem fel, mégis általános szótöbbséggel választódtam meg, a mi bizalmat ébresztvén fel bennem: ezennel kijelentem, hogy követséget egyesek kegyelméből elvállalni nincs szándékomban, s elveimmel általában ellenkezik oly követség elvállalása, mely a hasonjogosultak hozzájárulása nélkül vitetik keresztül.

De minthogy a bizalom bizalomra szólít fel, ns. Küküllőmegye felsőkerületének irányomban tanusított bizalmát viszontagtolván, azt visszautasítani hálátlanúság volna, annyival is inkább, hogy minden népfaj hozzájárulásával választódtam meg.

Ezen elismerésben tehát a tisztelt felső választókerület bizalmát elfogadva, ezen választókerület követje leszek.

Az alsókerületnek irányomban mutatott bizalmát hálás köszönettel veszem. Bonyha, november 9-én 1865. gr. Bethlen Farkas.

A tulirt nyilatkozat következtében az alsókerületben új választás, gr. főispányunk által ezen hó 16-ára rendeltetett el. Kínisy Mihály.

Hátszegvidék, nov. 12.

Hunyadmegye szavazatszedő bizottmánya éppen most fejezte be munkálkodását Ö.-Boldogfalván. Az eredmény következő: Gróf Kún Kocsárd 2020, és hátszegkerületi alispán Pára Antal 1400 szavazattal követek lettek. Ezekon kívül Makrai László 1214 és dobrai g. e. esperes Krainik 500 szavazatot nyertek.

Maros-Vásárhely sz. kir. város szavazattöbbséggel tegnapelőtt megválasztá követétl Dózsa Danielt.

Vázlatok a székely nemzet alkotmányos életéből.

(Folytatás.)

Továbbá: „A dézsbán pedig bárányokból, süldőköl, ludfiakból és rajmélekből tized vétesék, a hol a tiz szám be nem telik, a gazdák, régi szokás szerint, pénztl váltják meg.“

És ismét: „e mellett az is nyilván vagyon, hogy a közszekelyeknek ellentük való feltámadások, mely nagy romlást, sok vérontást, kárvallást és nekünk országunkbeli hibeinkkel egyttt költséget, gondot és fáradságot szerze: azért a feljüll megmondott okokból (ez alatt az előbbi cikkekben felsorolt szükségek értetnek), és hogy minden országunkban a sókamarak császáróknak, királyóknak és fejedelmeknek tárházakra néznek, a székelyföldön való sőt a mi tárházunkhoz végeztük foglaltatni, de a főnépeknek házak szükségére való sőt adatumk, mint a nemességnek, régi szokás szerint, ső adatik.“

Ezek tehát amaz 1562-ben június 20-án Segesvárt hozott törvényezikk, a melyek az őszékely alkotmányt halomra dönték, és a székely nemzet életében egy új korszak keletkezését alapíták meg. Látjuk, hogy még a szabad sőt is, azon szabad sőt, a melyet minden székely tetszése szerint vihetett és árulhatott, s ha, midőn a szabadságra szóló jegye nála volt, háborgatott, háborgatóját a saját védelmében meg is ölthette; igen, ezen szabadságát is lefoglalják. S habár a törvényezikkben ott is van, hogy: „a székelyföldön való sőt a mi tárházunkhoz végeztük foglaltatni, de az főnépeknek házak szükségére való sőt adatumk, mint a nemességnek régi szokás szerint ső adatik“; mindazonáltal úgy látszik, hogy e végzésnek csak az első fele, t. i. a sóbányák lefoglalása vált valóssággá; mert a második felére vonatkozólag, miután az annak nem teljesítése büntetett és büntetlen osztlásra egyaránt súlyosan nehezedett, az 1568-ban január 6-án Tordán tartott országgyűlésbe egy kérvényt nyujtanak az illetők be. Az országgyűlés magáévá teszi az ügyet, s 8 pontba foglalt végzésben ilyen kérelmet intéz a fejedelemből: „Ezen is könyörgünk felségednek, hogy parancsolná meg felséged a kamara ispánóknak, a régi szokás szerint, a nemes uraimék házak szükségére adának sőt a felséges kamaráról.“

Ennek azon eredménye lön, hogy még azon év folytán február 13-án kiadott a „fejedelmi kiváltság levél“, a mely a többek közt ezt tartalmazza: „Quare fidelitati vestrae harum serie committimus et mandamus firmiter, quatenus a modo deinceps memoratis primoribus et primipilis praescriptarum sex Sedium nostrarum siculicalum ex illa fodina nostra siculicali, sales, in sustentionem domus et familie ipsorum pro personata qualitate et ratione quotannis sine pecuniaria solutione, exactis tamen cisionibus, pecunia girali ac muneribus vobis pro veteri consuetudine pendendis, dare modis omnibus debeatis et teneamini.“ És így tehát a primorok és primipilusoknak az ingyen sóhozi jogok ezáltal újból megerősítették és kiadatni határozottatik.

Ezen törvényezikkből azonban a lázadásnak nemcsak a következményeit látjuk, hanem annak okaira is következtethetünk, hisz világosan ki van mondva benne, hogy a sok nyomorúságok, két ellenségek és erőszakok, kiket a főnépek a közönségen miveltenek, a támadásnak okot adtak vala. Tehát újból ismételhetjük azon nézetünket, hogy a primori rend megalakulása és elhatalmasodása azon főtenyezők, melyek a székely nép szenvedései, lázadási és alkotmányai, kiváltságai elvesztését okozák. Azon kor természetesen nem látott egyebet a székelyek fölkeléseiben, mint keményen megbüntetendő lázadást; holott az a székely nemzetnek saját főnmaradásáérti élethalál harca volt, nemcsak, sőt még ennél is több: nemes küzdelem az erdélyi magyar elem jövőjének érdekében! Mert akkor, a midőn a székelyek ősz alkotmányukért, szokásaikért küzdöttek, a midőn saját léteüket föntartották, küzdöttek és föntartották egyszersmind az erdélyi magyar elem léteét is. És csak sajnálunk lehet, hogy a hoi fejedelmek nem mindnyájan látták át ezen szivos harcban megedzett, szabadsága- és függetlenségéért vagyonát, életét örömmel feláldozó, a küzdelemben kitartó nép fontosságát, csak sajnálunk lehet, hogy ily értéljes, s az irányunkban méltánylással viseltetett fejedelmek iránt hűséges népnek azon kiváltságait, szokásait igyekeztek megsemmisíteni, a mely szokások, kiváltságok birtokában élve Erdélyben a magyar nemzetiség jövőjét mindenha és minden korra biztosíthatják vala! A székely nemzet constitutióját nem csorbitani, hanem ellenkezőleg még éppen fejteniök kell vala az erdélyi fejedelmeknek. Azon constitutióban megvalának mindazon elemek, a melyek lassan-lassan a kor igényeiből alkalmazva, a nemzet számára bovatovább mind szilárdabb-szilárdabb jövőt biztosíthatnak vala, s a melyek — miért ha-boznánk kimondani? — a kellő simítások, modo-

1) Mikó: Erdélyi Tört. Adat. II. k. 360 s. kk. 1. 2) Erd. Tört. Adat. I. 271—2. 1.

sítások mellett, bármely törvényhozó testületnek ma is diszere válnának. Mert hisz ezeknek szelleme sokkal magasabb röptű volt, sokkal inkább az általános jog foglalta magában, mintsem megegyeztetetből lett volna arval, hogy bárkit is rabzolgaságra kárhoztassanak, hogy a más nemzetiségeket elnyomni igyekezzenek; mindazonáltal nemzeti nyelvünk mindinkább elterjedését annak a törvény — tanácsstermek — és iskolákbai bevitele által, szilkségképp vonta volna maga után, s így fejlődése minél többek általi beszélése okvetlenül következett volna. És vajon ekkor nem egy szebb, egy dicsőbb jövő nyílik vala-e meg a nemzet előtt? Vajon akkor, a napjainkban mindnyájunkat annyi aggodalommal eltöltő nemzetiségi kérdés, nem lesz vala-e sokkal korábban és reánk nézve sokkal kedvezőbbben megoldva? Én azt hiszem, hogy igen! mert ekkor Magyarország is követte volna Erdély példáját, és II. Józsefet nem verhetik vala le azon eszméről — s még pedig magyar tanácsosok — hogy Magyarországon és annak részeiben a magyar nyelvet tegye közigazgatási nyelvvé! akkor, mielőtt a nemzetiségi kérdések előtérbe jutottak volna, általános lett volna a magyar nyelv használata, akkor rég egy nagy és tömör nemzet volnánk a „Kárpátoktól az Adriáig.“ (Folytatjuk.)

Különfélék.

Holnap az országgyűlés megnyitására a piaci nagyteplomban te Deum fog tartatni. Reméljük, hogy a városkapitányság már ma megteendő intézkedéseit az iránt, hogy a piacon a templom tere a vasárnap reggeli órákon illendően kitesztíttassék. Hétfőn lesz a gyűlésteremben a trónbeszéd, és az ünnepélyes megnyitás. Összeültünk e nap a hétfői szokott hetivásárral, nem kétkedünk, hogy a város tisztelt hatósága intézkedni fog, a mint nagy ünnepeken szokás, hogy a piac e napra a külső terekre kiköltöztessék, mintán a sátrak és székerek csoportja közt a fogatok és menetek forgalma akadályozva lenne. — A város higgadt polgársága közt azon általános vélemény és nézet terjedt, hogy a kényes idők természetéhez képest minden politikai demonstrációtól visszatartózkodjanak, és mi e hangulatnak annál inkább örvendünk, mert valóban ma még nincsen mielőtt demonstrációkhoz folyamodjunk; valamint másfelől nincs okunk arra, hogy elcsüggedés vagy keseredés vegyen erőt csöndes reményeinken. Várjuk be az uralkodó Főlség, a képviselőt, kormány egyetértésének remélt üdvös eredményét.

* Országgyűlési követek közül már sokan érkeztek meg, a többek között Dózsa Elek jogtudosunk, s folytonosan jönnek, s így városunk napról napra jobban élénkül.

* A Suhr circus teugapelőtti első előadása elmaradt, mivel a nyergek nem érkeztek meg. Az előadás elmaradását a közönség csak későn tudta meg, s így nagyszámmal indult a circusba, honnét perse sokaknak nem kis bosszúságára vissza kellett térni.

* Szabó Gergely régen várt másodszori végtárgyalása az ismeretes gyilkossági keresetben, e f. hó 14-kén tartatott meg, midőn újabb tanuvalások alapján másodszor újabb 10 évi börtönrre ítéltetett, bele nem számítva a már kiállott 4 évi fogságot.

* Rendőrségünk az ügyes s sok érdemmel bíró Deák Miklós segítségével közelebből egy félelmes rablóbandának jutott nyomába, kik a Szilágyiságból gyakran látogatták meg Erdélyt, de soha sem sikerült kárt tenni. Közelebből négyen — mind izraeliták — ismét szerencsét próbálódnak eljötték Kolozsvárra, s a külvárosban egy ismeretes orgazdnál telepedtek le. Deák nyomukba jöven kettőt sikerült elfognia. Egyik Róth János, 21 éves izraelita, Szathmármegyéből erdői születés; a másik Kandel Simon 40 éves, acsádi születés Szabolcs-megyéből. Két főzinkesnek sikerült menekülni. A motózas alkalmával kaptak náluk egy töltött fegyvert, 3 generalis-kulcsot, feszítő vasrudat, vésőt, baltát, egy nagy kést, s a többek között egy hosszú kötelet, melynek vége vashoroggal volt ellátva, hogy ha emeleten találják megszorítani valamelyiket, a horgos felit az ablakrámba akasztva, lebocsátkozhasanak. A megyének adták át.

* A „N. Ztg.“-nak írják Londonból, hogy ott néhány nappal azelőtt jobbaházi Török Miklós báró 32 éves korában agyonlőtte magát. Török, a tudósító leírása szerint, badnagy volt a magyar hadseregben, s Londonban igen szegény állapotban volt.

* Kalocsáról írják nov. 11-ről: Városunkban tegnap szomorú jelenetek fordultak elő. Saffenberger Ádám korcsáros, Schweiger Jakab pénzügyörnek tudtára adta: hogy a korcsáros előtt elmenő Bődör István főkötői lakos csempészett dohányt visz. A pénzügyör erre a kimutatott egyén után ment, azt a fokalati utcában utolérte, és dohányt találva nála, kardszúrásokkal az utczán életétől megfosztotta. A vérebén fetrengőhöz sietett lakársa Tamás József, s bátorj ennél sem dohány nem volt, sem a pénzügyört nem bántotta, hanem szerencsétlen lakársát felemelni akarta, a neki dühödött ember ezt is számos kardvágás és szurások által halálosan megsebezte. Most kezdett a nép csoportosulni, a pénzügyör Kákonyi János városi esküdt házába menekült, itt egyik szobába zárkózott, és a szoba min-

den bútorait az ajtó elibe rakta, s magát védelmi állapotba helyezte. Esetleg a szobában maradt kis szolgáló az ablakot kinyitotta, s azon kiszökni akart. A pénzügyör árulást gyanítva, ezen leányt is bántalmazni akarta, ki azonban a szurások elől az ablakon keresztül szerencsésen megmenekült. Az üzsze csoportosult nép féktelenkedni kezdett, az őszszagoszolva, este felé a pénzügyör szabad lábra helyeztetett, és az éjjel elutazni készült. Azonban nem találkozott kocsi, ki az éj setéségében tova szállítani vállalkozott volna; reggel azután a megyei törvényszék kiküldé utána fegyveres hajdút, kik őt a pénzügyi biztos lakásáról, bová menekült, fegyverek között a megye börtönébe kísérték, hol megmozdítván, nála egy pár ezer forint készpénz, óra, s gyűrűk találtak, s miután Tamás József is ekkorig valószínűleg megbalt, ellene a vizsgálat megindított.

— (Beküldetett.) A kolozsvári polgári-társal-kodónak az óvári szegleten, báró Apor-házban levő szállásán a jelen országgyűlés folyama alatt minden országgyűlési tag szívesen látott vendég.

Mit az illetők köztudomására juttatni a legkellemesebb kötelességének tartja

A választmány.

Nyilatkozat.

Miután úgy értesültem, hogy főkirálybíró gr. Kálnoki Dénes ur a „K. Közöny“ 31-ik számában írt nyilatkozatának oly értelmű tulajdonított, mint-ha az által ő mlgának a „Közöny“ 126. számában kijött azon kifejezését — ön és pártérdek sugalta fondorlatok ellen védelmezni — rossz szinben kívántam volna feltüntetni. Ezennel az igazság és ő mlga iránti tisztelem jeléül kívánom nyilvánítani, miszerint fenne említett nyilatkozatomat lehet, ha nem is jól fejeztem ki magamat, mint köztudott, de csak is saját személyem mentességére kívántam megtenni. Mert valamint a multban a gróf főkirálybíró urnak a megye iránt minden alkalommal kitüntetett jószándéku törekvéseit elismertem, úgy azt a jelenben is, bármi tekintetben kétség alá hozni, vagy gyanúsításoknak kitenni szándékom nem volt.

Kilyén, nov. 9. 1865. Székely Gergely.

21.241. — 1865.

Tervezete

a Bécsben 1866. május havában tartandó mező- és erdőgazdászati kiállításnak,

A bécsi cs. kir. mezőgazdászati és erdőszeti-egylet 1866-ban mező- és erdőgazdászati kiállítást fog rendezni, egybekapcsolva mező- és erdőgazdászati szükségelt háztartási eszközök kiállításával.

A kiállítás Bécsben a Prateren leend.

A megnyitás május hó közepén történend meg, és tart 14 napi meghosszabbítás fentartása mellett, május hó végéig.

A kiállítás következő főosztályzatokat foglal magában:

I. A mező- és erdőgazdászati termékeit, műveit és technikáját, valamint minden azokra vonatkozó gyűjteményeket.

II. Állatokat, u. m. lovakat, szarvasmarhákat, juhokat, sertéseket, tollas-állatokat és kutyákat.

III. Mező- és erdőgazdászati gépeket és eszközöket.

IV. Mező- és erdőgazdászati szükséges háztartási eszközöket.

Gépezetek és eszközök bel- és külföldről, a mező- és erdőgazdászati termékek, állatok és háztartási eszközök pedig csak belső földről lesznek kiállíthatók.

A termékek, gépek és háztartási eszközök kiállítása, a kiállítás kezdetétől annak bevégeztéig folytonosan tartó leend, míg ellenben az állatok következő renddel fognak kiállítatni.

1) Az első négy napon a szarvasmarhák és juhok, a hizott marhákkal és hizott juhokkal egy időben;

2) a következő négy napon át lovak, sertések és tollasállatok a hizott sertésekkel, és hizott tollasokkal együtt;

3) későbbi két napon át a kutyák.

Ezen egyes osztályzatok között egy-egy nap szabadon marad.

Állatok, termékek és háztartási eszközök fedett helyeken fognak elhelyeztetni, gépezetek és eszközök pedig csak akkor, ha szükséges.

Minden kiállítandó tárgy legkésőbb 1866-ban február 15-éig bejelentendő, az e végre kívánt bejelentési jegyek a kiállítási bizottságnál ingyen kaphatók.

A bejelentési jegyek két példányban küldendők be, melyek közül az egyik példány, a bejelentett tárgy elfogadása esetében, a kiállítási bizottság aláírásával ellátva a bejelentőnek visszaküldetik, hogy az felvételi jegyül szolgáljon.

A tárgy felvétele a kiállításra és annak bevégezte után a kiadás is csak ezen jegy felmutatása mellett történhetik meg.

A felvétel megtagadása felett a bizottság indokainak nyilvánítása nélkül határoz.

Egyetlen kiállított tárgy sem vétethetik vissza a kiállításra meghatározott idő eltelte előtt.

A kiállítandó tárgyak felszállítását, kibontását, felállítását és visszavételét a kiállítóknak saját költségükre és veszélyükre, saját magoknak vagy megbízottjaik által kell gondoztatni; a kiállító bizottság mind azoknak elintézését csak határozott kivánság folytán fogja az e végre kinevezendő biztosok által a költségek megtérítésével elintéztetni.

A gépek, eszközök és háztartási tárgyak kiállítóinak a kiállítási hely használatáért egy később kihirdetendő díjt kell fizetni.

A kiállított tárgyak tűz elleni biztosítását, a kiállítás ideje alatt a társulat gonozza.

De a kiállított tárgyak megkárosítása vagy elveszése miatt nem kezeskedik, azonban a felügyeltetésre gondja leend.

A kiállítási tárgyaknak vasuton és gözbajokon leendő fel- és leszállítására nézve a lehetőségig díjmérséklések fognak eszközöltetni, minek eredménye közhírré fog tétetni.

Arra nézve is gondoskodva leend, hogy a kiállítási tárgyaknak az austria vámhatáron és a bécsi fogyasztási — adóvonalon leendő behozatalánál a szükséges vám- és adómentesítések meglegyenek.

Az állatok tartása és etetése a kiállító gondjára van bízva, azonban a kiállítási bizottság határozott áru takarmány és a lommennyiségek kétszen tartásáról gondoskodni fog.

Éppen így fog a gépek használatára megki-vántató tüzelő szer is a kiállító kivánságára megtérítés mellett előszereztetni.

Mindenmely kiállítási tárgyra fognak jutalmak kiosztatni, melyek részint ezüst- és érc-érmekben, részint pedig pénzben és tiszteletteljes elismerésekben fognak állani, és a magos kormánytól reményelt különösen kitűnendő jutalom-díjakon kívül, 10,000 frt o. é.összegre mennek. A jutalom kiírások részletes sorrendje azonnali köztudomásra fog hozatni, mihelyt a magos cs. kir. kereskedelmi és közgazdászati ministeriummal eziránt már megkezdett tárgyalások bevégezve lesznek. Ezen kiállítás az austria-ban eddig rendezett kiállítások között mindenesetre a legnagyobb számú jelentékeny pénzbeli jutalom-díjjal leend adományozva, valamint azon reménység is táplálatik, hogy részletes és főleg nevezetes mezőgazdászati művelési ágakra nézve jelentékeny császár-díjak fognak kiíratatni.

A jutalomdíjak odaitétele egy erre felállított jutalmazó bíróság által fog eszközöltetni, és azoknak kiosztása a kiállítás bevégeztével ünnepélyesen menend végre.

A kiállított tárgyakból vásárlandó nyereségek kisorolása is fog eszközöltetni.

Minden kiállítóknak szabadságában áll, a kiállított tárgyra az eladási árt kifüggeszteni és azt el is adni, azon feltétellel, hogy az eladott tárgy a kiállítás bevégeztéig helyen maradjon.

Az arra vállalkozó kiállító számára, a kiállított tárgyak elárverezése is eszközöltethetik, és pedig állatokra nézve, minden állatnemre határozott kiállítási időszak elteltével az állandó kiállítás tárgyaival nézve pedig annak bevégeztével.

Minden közlemény, kérdések, beklüdelések stb. bérmentesen a ks. kir. mezőgazdászati-egylet kiállító bizottsághoz intézendők.

A központi bizottmánytól.

Herczeg Coloredó Manusfeld József, elnök.

Dr. Fuch Albert, állandó titoknok.

Politikai hírek.

Austria. Bécs, nov. 14. A reggeli lapok tudni akarják, hogy a tárgyalások a kereskedelmi szerződés felett Angliával rögtön félbeszakítottak, s hogy a Franciaországgal tárgyalások megnyitása legközelebb várható.

Franciaország. Páris, nov. 11. Tegnap tartatott a nagy ministertanács, melyen jelen voltak a titkos tanács tagjai is. Jól értesült helyről a következőkről értesül a „Köln. Ztg.“: Fould teljes győzelmet aratott; minden általa ajánlott gazdálkodások és reformok minden ministeriumban elfogadtattak. Még Randon is legyőzte ellenszenvét, s mindenbe beleegyezett, a mit Fould kívánt. A vita alkalmával, mely a politia azon általános alapvonalait illetőleg kifejtett, melyek követendők lennének, Persigny élenkén kikelt a béke, visszavonulás és tartózkodás jelenleg uralkodó hangulata ellen. Nézetei ellen a kabinet minden tagja erélyesen küzdött, sőt midőn a titkos tanács néhány vérmesebb tagja mégis, habár eléggé tartózkodva, hozzá csatlakozni látszott, a császár maga is tervét, mint nem időszert, visszautasította.

Az Esti „Moniteur“ tudatja, hogy Golitz gróf porosz követ által a porosz király a császárral közöltette, mely örmére szolgált 34-ik ezrede zenekarának Párisban oly szives fogadtatása. Ezen, híre kapott porosz zenekar tegnap reggel 7 $\frac{1}{2}$ órakor távozott Párisból. Midőn a pályaudvarba érkeztek, Parlow sorakoztatta csapatát, aztán vezénylőre háromszor éltették a császárt, s eljátszák a Reine Hortense-t; a kocsi beszálván a dessau-induló játszótták, s úgy hagyták el Páris.

Páris, nov. 13. Este. A itteni hirlapok közleményei szerint bizonyosnak mondatik, hogy ma egy császári rendelet iratott alá, mely a hadseregben nagy leszállításokat határoz el. A gardából 7 zászlóalj fogna feloszlatatni; a 100 sorgyalog ez-

redből mindegyik 3 századot vesztené, a két karabélyos ezred pedig a gárda vértesei közé fogna beolvasztatni; az 50 lovas ezred 6 századról öt századra szállítatik le, s végre 40 tüzér-üteg is felolvasztatnék. Ezen leszállítások által a hadsereg mintegy 1800 tiszttel és 42,000 katonával kevesbednék, s a leszállítás teljes végrehajtása által mintegy 50 millió költséget lehetne meggazdálkodni.

Olaszország. Flórencz, nov. 7. A reactio azon merész tréfát tette, hogy éppen az olasz fővárosban és azon házban, melynek tulajdonosa ün-kénytelen átadja volt az excommunicált királyhoz intézett pápai levelnek, valóságos congressust rendezett, melyben résztvettek a legitimista clericalia párt kitűnőségei, és melyen msgr. Nardi, a mint lát-szik, a curiát és a Habsburg-ház érdekeit Olaszországban msgr. Franchi képviselte. Franchi jelentést tett, hogy mit végzett a dél-német udvaroknál és Belgiumban; Proto Maddaloni mint II. Ferencz és a bourbonista érdekek megbatalmozottja lépett fel. Ez urakat igen kellemetlenül érintette Sella beszé-de, különösen azonban Nardinak szálla szemében az „előre“ tábornaga az új Olaszországnak. E táborból származik a sok hamis hír, melyektől hem-zsegek a lapok 2 hét óta, és a királynak lemondási szándékot és hasonló terveket tulajdonítanak, a választásokat vér-vörös szinben festik, és az actio győzelmét, mint Austria elleni támadást hirdetik. Mindenesetre Nardi irányja volt a szavazásoknál ki-vált győzelmes, s a kabinet ugyancsak süketnek tét-tetheti magát, ha nem akar mindjárt az első sza-vazás alkalmával megdönteni; hanem Natolitol Garibaldit és még ettől Mazziniig hosszu az ut. Csak ha a reactio az udvarnál egy időre valóban győze-delmeskednék, akkor számíthatna csak ismét a telt-párt gyors növekedésre. E hírek főzélja különben a Tuileriákra látszik számítva lenni, melyet meg-akarnak pübítani, hogy a csapatok Rómában ma-radjanak. A „France“ egy közleménye szerint az „Italia“ból husvétig a Pothés és Micheler dandá-rok indulnak el Rómából; Montebello tbk azonban a mérnöki karral, a tüzérség maradékával és a va-dász-zászlóaljjal még 1866. szeptemberig marad meg állomásán.

Németország. Frankfurt, nov. 12. A „N. Fr. Ztg.“ Beust bárónak a bécsi és berlini szász követekhez oct. 11-ről keltezte intézett sür-gönyét közli, mely a Frankfurthoz intézett osztrák és porosz sürgönyökre vonatkozik, s az osztrák és porosz követeknek a szász sajtó magaviselete miatt emelt panaszokra vonatkozó utóirat is van hozzá csatolva. Az utóirat zárszavai ezek: A po-roosz követ azon kivánságát, hogy a sajtó ellensé-ges izgatásainak csillapítására kellene hatni, örö-ment engedek, csak hogy, mielőtt a porosz ellenes törekvések nem gátlásának vádját magamtól elhári-tanám, elvárom: miszerint Poroszország is meg fogja szüntetni a Szászország megsemmisítésére irányzott törekvéseket.

Berlin, nov. 13. A félhiv. lapok utasítást kaptak, hogy arról irjanak, miszerint Poroszország nem szándékozik Holsteint megvenni; időt kíván nyerni Schleswig szervezéséhez. A békeszerződés austria-nak rendelkezési jogot ad; a frankfurti diffe-rentiákat illetőleg pedig Poroszország nem bocsát-kozik a szövetséggyűlési huzás halasztásokat czélzó javaslatokba.

Düsseldorf, nov. 13. Berlinből a „Rhein. Ztg.“-nak jelentik: A porosz feudalis körök le van-nak sújtva, mivel Austria, a mellett, hogy Drouin Bismark előtt olyformán nyilatkozott, miszerint Franciaország Holsteinnak eshetőleges bekebelezé-sébe beleegyeznek — ragaszkodik a közösen ural-kodás folytatásához. — A „Köln. Ztg.“ is hallott ilyesmit, s a nyílt meghasonlástól meg nem rettenő Austria nem engedéséről beszél.

É.-Amerika. New-York, nov. 4. Mint bi-zonyosat állítják, hogy Seward Russelhez intézett válaszjegyzékében fentartja a kárpótlási követelést. A canadai kormány katonai rendszabályokat alkal-maz a fenian mozgalom megakadályozására. Toron-tóban a fenianokkal rokonszenvezés miatt számos katona elfogatott. — Mexicóban a szászáriak két újabb győzelmet vívtak ki.

Ujabb Páris, nov. 15. A „Moniteur“ mai száma kinyilatkoztatja, hogy a hadsereg leszállításáról szóló hirlaptudósítások teljesen tévesek. Ha a császár a hadügyi kiadások leszállítását elvileg elfogadja is, annak való-sítására az eszközök még nincsenek végle-gesen megállapítva.

Berlin, nov. 15. A Prov. Corresp.“ alaptalanoknak nyilvánítja több hirlapban ol-vasható afféle közleményeket, mintha a né-met nagyhatalmak között meghasonlott han-gulat uralkodnék, vagy tartani lehetne be-következtetésétől.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

November 16-kán: 5% Nemzeti kölcsön 100 frt. 69.35.—5% Metalliques 100 frt 65.40.—Bank-részvény 777.—Hitelintézetí részvény 200 forint 160.30.—London 10 ft st. 100 frt 23 $\frac{1}{2}$ kr 107.80.—Ezüst 107.50. Cs. kir. arany 5,17.—1860. kölcsön 85.35.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DÁNIEL.

